

VELDWIJK

Nederland ICT-fraudeland? Luid de klokken!

Het lukt even niet met een column over artikelen in DB/M #1, Chris Date in Nederland of Database Systems. De laatste hype leidt me af. Geen ICT hype. Die zijn er niet omdat er een ICT crisis is – of komt die crisis door het ontbreken van ICT hypes? Nee, iedereen praat over Nederland Fraudeland, met dank aan Jan M., Cees v.d. H., Bob de B. en vele anderen. Het komt niet door een schuldig geweten en evenmin omdat ik de laatste tijd veel bezig ben met auditwerk – toeval? Ik zit te piekeren over de vraag waarom er zo weinig fraude in onze ICT-wereld is. Bouwsector, Ahold, "onafhankelijke" verzekeringsadviseurs, oliereserves, tuinbouw-Polen, zorgsector: misleiding en fraude alom. Niet echter in de Nederlandse ICT – schijn?

Schijn! Achttien jaar ervaring is genoeg om incidenten en anekdotes aaneen te rijgen tot patronen. Het zinloze *perform until* lusje dat mainframe-tikken genereert. De directeur die gaat onderhandelen over de prijs van een software-pakket en met een hogere prijs terugkomt. De ICT manager die een project in de kast stopt en twee jaar later vertelt dat het even niet goed uitkwam met haar geplande zwangerschap. De onderhoudsprogrammeur die roept dat hij voor een klusje 60 dagen nodig heeft en dat terugbrengt tot 5 wanneer er iemand opduikt die de programmabagger ook kent. De directeur die uit rancune jegens een voorganger een nieuw systeem *total loss* laat verklaren. De accountant die ziek is bij de oplevering van een systeem, omdat het gammele oude systeem hem veel werk oplevert. De ICT auditor die voor de klant zijn conclusies aanpast in ruil voor de volgende opdracht. Als ik me beperk tot incidenten waarvan ik het harde bewijs kan leveren van directe zelfverrijking, dan heb ik niet veel te melden. Maar als ik corruptie en fraude breder definieer als misleidende handelwijzen die gericht zijn op het zichzelf bevoordelen ten koste van anderen en uitga van gezond verstand in plaats van juridisch bewijs, dan ligt het allemaal anders.

Ik weet niet of ik een klokkenluider zou kunnen of willen zijn, maar misschien wel *meta*-klokkenluider, iemand die vraagt waarom er zo weinig klokkenluiders zijn. Het valt me namelijk op dat er bij veel situaties van fraude en/of misleiding – ook in de ICT sector – massa's mensen weet hebben van de situatie, maar dat desondanks *iedereen* zijn mond houdt. Duizenden Nederlanders wisten van de bouwfraudepraktijken. Bij grote fraudes is dat geen uitzondering maar de norm. Ikzelf heb samengewerkt met het door fraude ter ziele gegane Informix. Op een dag kregen we zomaar een factuur (met *side letter*) voor

een fors fictief bedrag aan licenties. Kort daarna viel het hele bedrijf door de mand en bleek dat 25 procent van de omzet helemaal niet was gemaakt.

Wereldwijd moeten intern en bij VAR's duizenden mensen van het *ge-wheel & deal* hebben geweten, maar iedereen profiteerde of was afhankelijk en dus was het hemd nader dan de rok (intern) of *non cosa nostra* (bij de VAR's). Bij Baan moet in dezelfde periode iets dergelijks zijn gebeurd, maar dat verhaal ken ik slechts uit de krant. Wat dit soort zaken voor mij fascinerend maakt, is niet alleen dat hele volksstammen er van afweten, maar ook dat iedereen vooraf weet dat de bom op enig moment wel moet barsten. Zelfs de vele mensen die er wel van weten maar niet mee profiteren, houden in de praktijk hun mond – ook wanneer ze dat later hun baan kost. Lafheid of misplaatste loyaliteit is de norm. Klokkenluiders zijn zeldzaam.

Over naar de gemiddelde DB/M-lezer die denkt dat dit soort fraudes hem/haar niet raken. *Not so*. De grootste vorm van misleiding en samenspanning in ICT-land vindt namelijk plaats bij projecten, vooral grote. Fraude begint bij de opdrachtgevers die zich vooraf neerleggen bij kostenoverschrijdingen van een factor twee of meer. Dan komen de projectmanagers die idiote eisen ("1 januari aanstaande in productie!") vertalen in *slackloze* plannings. Daarna de "architecten" die honderden pagina's tekst met veel plaatjes maken, die over van alles gaan behalve over wat het te bouwen systeem moet gaan doen. Volgt de aanbesteding waarbij geen enkele ICT-leverancier durft aan te geven dat het architectuurverhaal krankzinnig en onhaalbaar is en functionele specificaties grotendeels ontbreken. Dan begint het grote *window dressen*. Eerst de meeste architectuureisen overboord. Dan incrementeel ontwikkelen op grote schaal. En tenslotte barst de bom: niet op tijd, ver over budget, geen goed implementatieplan, geen beheerste uitfasering van oude systemen. En de management/beleidsmakers hebben geen verstand van "al die techniek".

Sommigen van u werken in dit soort omgevingen en velen van u weten van projecten die al mislukt zijn voordat ze zijn begonnen. Laten we schoon schip maken voordat de ICT-bedrijvigheid weer aantrekt! Misschien een leuk onderwerp voor Database Systems 2005 in congrescentrum De Vinkenslag. Valse snorren en baarden of integraalhelmen verplicht!

René Veldwijk

Dr. R.J. Veldwijk (ReneV@FaaPartners.com) is werkzaam bij FAA Partners. Reacties op legal@faapartners.com